

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse
Gunnvor Hovde

Vår referanse
201301291-2

Dato
06.09.2013

Uttalelse til Politidirektoratet - NOU 2013:9 Ett politi - rustet til å møte fremtidens utfordringer

1. Innledning

NOU 2013:9 Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer ble skrevet på kort tid, ca 7 måneder. Utredningen fremstår solid og grundig selv om flere viktige spørsmål nok hadde fortjent mer utførlig drøftelse. Grunnleggende betraktninger om hva slags politi vi egentlig ønsker i fremtiden og hvilke oppgaver som bør tas ut av politiets oppgaveportefølje og hvordan de i så fall kan organiseres, er eksempler på tema der det kunne vært gått mer i dybden.

Dette er mindre innvendinger som ikke rører ved at politidistriktet helt og fullt slutter seg til utvalgets hovedkonklusjoner. Politianalysen gir et svært godt utgangspunkt for den endring politiet må gjennom og som de ansatte i etaten er mer enn klare for.

Jeg ser det som absolutt påkrevd at de nødvendige politiske vedtak for å kunne gjennomføre utredningens hovedkonklusjoner blir fattet så snart det er mulig, og i hvert fall i løpet av Stortingets vårsesjon 2014. Norsk politi må ikke holdes på pinebenken lenger. De ansatte er endringsvillige og motiverte, utsettelse av nødvendige stortingsvedtak kan medføre tretthet i organisasjonen og fallende motivasjon. Dette kan igjen gå ut over nettopp de kjerneoppgavene vi nå skal forbedre utførelsen av.

Distriktenes uttalefrist til POD var meget kort, sommerferien tatt i betraktning. Vestfold politidistrikt har likevel gjennomført en forholdsvis bredt anlagt høringsprosess. En arbeidsgruppe ledet av politimesteren har drøftet ulike problemstillinger i to møter og flere medlemmer har også sendt skriftlige innspill til uttalelsen. Fagforeningene har vært representert i gruppen. Arbeidet i gruppe har gitt meg verdifulle innspill til denne uttalelsen, men de følgende vurderinger står fullt og helt for min regning.

Jeg har valgt å konsentrere uttalelsen om de hovedspørsmålene i politianalysen. Når de politiske hovedavgjørelser er tatt, er tiden inne for diskusjon om mange viktige undertema.

Vestfold politidistrikt

Vestfold politidistrikt, besøk: Baglergaten 2
Post: Postboks 2073, 3103 TØNSBERG
Tlf: 33 34 44 00 Faks: 33 31 36 02
E-post: post.vestfold@politiet.no

Politidistriktets hovedsynspunkter er sammenfattet på side 5-6.

2. Kommentarer til analysens konklusjoner og anbefalinger

2.1 Kvalitetsreformen

Distriktet slutter seg til alle punkter i kvalitetsreformen. Svært mye av de foreslåtte tiltakene er allerede igangsatt gjennom blant annet endringsprogrammet, merverdiprogrammet og lokal oppfølging av 22-juli kommisjonens forbedringspunkter. Fremdriftsplanen for øvrige tiltak synes realistisk.

Det er imidlertid essensielt, og vil være utfordrende, å beholde tilstrekkelig fokus på denne delen av reformen gjennom hele den fremtidige omorganiseringsprosessen samtidig som det daglige arbeid må gå sin gang med uforminsket kraft. Spesielt mindre håndfaste reformer av typen ”prestasjonsledelse” og ”strategisk kompetanse- og lederutvikling” har vært forsøkt tidligere, uten at gjennomføringsevnen har vært tilstrekkelig stor verken i den sentrale ledelse eller i politidistriktene.

Jeg understreker at det er en forutsetning for en vellykket kvalitetsreform at det innføres ny struktur som gjør gevinster mulig, se nedenfor.

2.2 Strukturreformen

2.2.1 Endret struktur og organisering

De første ordene i analysens tittel: ”ett politi” setter riktig fokus og presenterer en av politiets største utfordringer. Dessverre er det fremdeles slik at straffbare forhold som kan medføre ubetinget fengsel i enkelte politidistrikt, gjennomgående blir henlagt andre steder i landet. Dette gjelder typisk overtredelser av viktige bestemmelser til vern om arbeidsmiljøet og det ytre miljø, fiskeriovertredelser og forurensning. Også den viktige kampen mot økonomisk kriminaliteten har ulik prioritering rundt i landet. Disse sakstypene er eksempler på at relativt smale, men viktige områder, som krever særlig kompetanse, bare kan få en forsvarlig og rettssikkerhetsmessig tilfredsstillende behandling ved kraftsamling i større enheter med grobunn for robuste fagmiljøer.

Det samme gjelder blant annet kriminalteknikk og KK, og etterforskningsområder som seksuelle overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Opprettelse av SO - team og barnehus har medført betydelige forbedringer som vil kunne utvikles videre i nye og større distrikter.

Sentrale operative funksjoner som operasjonssentral, redningstjeneste, arrest, beredskap og hundetjeneste vil også bli mer robuste, kompetente og funksjonsdyktige ved sentralisering. Jeg henviser til analysens vurderinger, som jeg stiller meg bak.

Vestfold politidistrikt har gjennom prosjektet Grenseløs erfart hvilke gevinster som kan hentes ut av distriktsovergripende samarbeid. Sammen med Telemark-, Søndre- og Nordre Buskerud- og Asker og Bærum politidistrikt, er vi nå gjennom et SamKrim prosjekt i ferd med å forskuttere politianalysen på en rekke områder som erfaringslæring, strategisk og operativ analyse og beredskapsordning for kriminalteknikk. Sentralisering er veien å gå for å bedre effektivitet, men først og fremst for bedre kvalitet. De kriminelle blir stadig mer

mobile så vel nasjonalt som internasjonalt samtidig som IKT- utviklingen går svært raskt. Skal politiet kunne møte denne utfordringen er kraftsamling i færre og store distrikt eneste farbare vei.

Dagens 27 politidistrikter er vesentlig for mange til at kravene til robusthet og kvalitet kan oppfylles. Antall distrikter må reduseres kraftig. Hvor mange distrikter som er optimalt, er det i dag vanskelig for meg å ha en bastant oppfatning av. Det kan ikke være flere enn 10, og kanskje vil 6 distrikt – som anbefalt i analysen – gi maksimal effekt. Vestfold politidistrikt vil understreke at denne debatten må starte omgående og at endelig beslutning må tas i løpet av våren 2014. Med et utgangspunkt på maksimalt 10 distrikter, vil en bred diskusjon gi grunnlag for å ta endelig beslutning forholdsvis snart. Det foreslåtte distrikt Sør, som etter forslaget skal omfatte Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder, synes for meg å innebære et vel stort kontrollspenn, men jeg er på ingen måte bastant i denne oppfatningen. Et argument for at Agder bør med i distrikt Sør er vår erfaring med at mye "Østlandskriminalitet" strekker seg ned til Agder, blant annet langs E-18.

Det må uansett tas hensyn til at Norge er et stort og mangeartet land. Det er derfor ikke gitt at de nye store distriktene bør organiseres helt likt, slik analysen anbefaler. Diskusjonen om organisering av distriktene må - for ikke å forsinke avgjørelsesprosessen - komme etter at antallet er politisk bestemt.

Kraftsamlingen sentralt må følges opp med en vesentlig styrking av det lokale politi over hele landet. Sentralisering og samtidig forbedring av tilstedeværelse og kvalitet lokalt, kan synes utfordrende å forene. De senere års teknologiutvikling gjør det likevel gjennomførbart og det er absolutt nødvendig.

Analysens anbefaling om sammenslåing av små driftsenheter kombinert med stor vekt på mobile patruljer med avansert IKT- utstyr for økt og forbedret oppaveløsning på stedet, støttes helhjetet av Vestfold politidistrikt. Kontorer med kort åpningstid og få ansatte, gir klart mindre politikraft lokalt enn operative patruljer, eventuelt kombinert med politiposter med annonsert tilstedeværelse. Fleksibilitet i oppgaveløsningen vil være sentralt for det fremtidige lokalt forankrede politi.

Vestfold politidistrikt har langt på vei gjennomført reformen på nivå to i det 4 lensmannskontor er slått sammen til ett. Ytterligere to lensmannskontor - Stokke og Tjøme - er i realiteten nedlagt og erstattet med ambulerende politipost. Søknad om formell nedleggelse av Stokke og Tjøme – med lokalt samtykke – er sendt POD til avgjørelse. Disse strukturendringene har ført til vesentlig bedre oppgaveløsning i Vestfold politidistrikt.

Jeg vil understreke at det er absolutt nødvendig å følge opp en sentralisering på distriktsnivå med sammenslåinger av driftsenheter, hvis ikke vil enhver effekt av reformen kunne forsvinne. Det var nettopp her det gikk galt ved gjennomføringen av politireform 2000. Beslutningsfullmakt knyttet til opprettelse og endring av politistasjons- og lensmannsdistrikter må legges til POD slik at direktoratet har reell mulighet til å styre egen etat på bakgrunn av faglige vurderinger. Kommunenes "vetorett" ved sammenslåing må tas bort.

Jeg bemerker for øvrig at analysens anslag om en reduksjon av antall tjenestesteder fra dagens 354 til 210, synes noe defensivt. Også forutsetningen om at det skal være fysisk tjenestested der det er tingrett, finner jeg grunn til å stille spørsmålstegn ved. Disse

forholdene må være tema for den kommende debatt. Jeg finner i denne sammenheng grunn til å vise til Follo politidistrikt der sammenslåing fra 13 til 2 driftsenheter har vært en suksess, jf NOU 2013:9 side 122 flg.

Jeg støtter forslaget om at det opprettes en egen enhet for administrative støttefunksjoner i politiet som omfatter blant annet lønn, regnskap, anskaffelser og materiellforvaltning. Jeg vil understreke betydningen av at de av våre ansatte som risikerer omplassering, endring av tjenestested og eventuelt oppsigelse, holdes fortløpende og grundig informert om hvordan dette arbeidet utvikler seg. En slik omstilling vil uansett medføre ressurslekkasje og uro; god informasjon kan være med å bøte på dette.

Forslaget om å nedlegge Politiets data- og materielltjeneste støttes, og er for så vidt allerede påbegynt ved den nær forestående overføringen av IKT- ansvaret til Politidirektoratet.

Jeg er skeptisk til å avvike styret for Politi høyskolen, men dette og andre viktige, men underordnede spørsmål, avstår jeg fra å behandle grundigere for å unngå at fokus forskyves fra det som er viktigst på nåværende punkt av reformen.

2.2.2 Endring av politiets oppgavesett

Hvis det skal lykkes å skape et bedre politi med større tilstedeværelse lokalt, må politiets oppgavesett revurderes. Analysen er tynnere på dette området enn når det gjelder strukturreformen, og anbefalingen om videre utredning støttes herfra. Utredningsarbeidet bør starte meget snart. Våre medarbeidere på forvaltning, og ikke minst innen den sivile rettspleie, har kritisk kompetanse som er vanskelig å erstatte. Hvis dette trekker i langdrag er faren for ressurslekkasje overhengende. Utredningsarbeidet bør settes i gang høsten 2013 og behøver ikke være ferdig når politisk beslutning om antall politidistrikter tas.

Forvaltningsoppgavene til politiet er mange og viktige for politiets kontakt med borgerne og dermed for hvordan det samlede politi fremstår for befolkningen. Jeg legger til grunn at forvaltningsoppgavene også kan gi uttelling i kriminalitetsbekjempelsen, men det varierer nok mye mellom distriktene hvor godt dette potensialet utnyttes.

Politianalysen har på side 85 en liste over mulige overføringer av forvaltningsoppgavene. Jeg er enig i denne listen med følgende forbehold: Godkjennelse av brukthandler bør fortsatt ligge til politiet; koblingen til sporing av tyvegods mv bør utnyttes bedre enn i dag. Politiet har et ypperlig redskap i brukthandeloven. Overføring til kommunen vil kunne vanskeliggjøre nyttig informasjonsinnhenting og kontroll.

Jeg er også i tvil om det er riktig å overføre førstelinjesaksbehandling og uttransportering i utlendingsforvaltningen til Utlendingsdirektoratet. Koblingen mellom utlendingsforvaltning og kriminalitet vil etter alt å dømme bli stadig tettere.

Jeg peker på at forvaltningsoppgavene i Vestfold politidistrikt fra 1. desember 2012 er samlet i en felles forvaltningsenhet som holder til i Politiet publikumssenter i Stokke. Senteret har utvidet åpningstid. Her er det etablert et robust og faglig sterkt forvaltningsmiljø. Oppgavene er skilt ut fra det ordinære politiarbeidet og lagt til sivile saksbehandlere. På denne måten beholdes oppgavene i politiet, med de fordelene det har for samhandling og informasjonsflyt, uten å gå på bekostning av politiets kjerneoppgaver.

En tilsvarende organisering i de nye distriktene kan være et alternativ til overflytting av forvaltningsoppgavene til andre etater.

Politiets forvaltningsoppgaver og andre tilleggsoppgaver må uansett bli gjenstand for videre utredning. Jeg bruker derfor – med to unntak - ikke mer plass på dette i denne uttalelsen.

Det første unntaket er transport av varetektsfanger etter første fengsling. På hver eneste morgenparole i Vestfold politidistrikt illustreres hvor stor del av politiets kapasitet som båndlegges av fangetransporter til fengslingsforlengelser, fremstillinger for hoved- og ankeforhandlinger, tannlege, psykolog, familiterapi mv. Dette er sløsing med politikraft. Tjenesten virker dessuten demotiverende på tjenestemenn som er utdannet for aktiv kriminalitetsbekjempelse. De nevnte transporter- og fremstillinger bør snarest overføres Kriminalomsorgen, eventuelt annen sivil instans. Jeg nevner også at håndteringen av de psykisk syke i langt større grad bør gjøres av helsevesenet, jf psykiatriambulansen i Bergen.

Unntak nr to gjelder barnehus. Vestfold Politidistrikt åpnet 5. september i år et barnehus lokalisert i Sandefjord. Barnehusene - nå 10 på landsbasis – er en viktig nyskapning for å bedre rettsikkerheten for de aller svakeste ofrene for kriminalitet. Den organisatoriske tilknytningen mellom politiet og barnehusene fremstår som effektiv for å sikre nødvendig kompetanseutvikling og tverrfaglighet til beste for barn utsatt for vold og seksuelle overgrep. Erfaringene med barnehusene synes hittil å være gode. Jeg vil advare mot å endre organiseringen før barnehusmodellen har vært i virksomhet noen år og evaluering er foretatt.

Den sivile rettspleie har fått klart snauest omtale i politianalysen. Det er forståelig på bakgrunn av hovedhensikten med analysen, og medfører – som analysen selv gir uttrykk for – behov for grundig utredning. Jeg finner grunn til å påpeke at analysens sammenlikning mellom antall utlegg pr år i SI som særnamsmann med antall utlegg i politiet, synes lite treffende. Det dreier seg om helt forskjellige typer krav.

Etter mitt syn bør den sivile rettspleie på grunnplanet i hovedsak flyttes ut av politiet, blant annet for å redusere politiledelsens kontrollspenn, men denne svært viktige samfunnsfunksjonen krever i betydelig grad personlig fremmøte og må ha lokal forankring.

Dette er videre et samfunnsområde med mange vanskeligstilte skyldnere som har ressurssterke motparter som banker og lignende. Rettssikkerhet for skyldnerne er dermed helt sentralt. Uansett hvordan den sivile rettspleie organiseres bør utredningsarbeidet skje raskt slik at ikke utryggheten brer seg blant de ansatte med tap av kritisk kompetanse til følge. Hvis utflytting ikke besluttes, bør den sivile rettspleie i fremtiden utføres i sammenslåtte enheter med større fagmiljøer enn i dag.

3 Sammenfatning av hovedsynspunktene til Vestfold politidistrikt:

3.1 Vestfold politidistrikt støtter analysens hovedkonklusjoner hva gjelder så vel kvalitets- som strukturreformen.

3.2 Det må bli vesentlig færre politidistrikt i Norge, maksimalt 10, kanskje ned mot 6. Dette må vurderes grundig og raskt. Det er neppe optimalt å organisere samtlige nye store distrikt helt likt.

- 3.3 Det haster med å få ny distriktsstruktur på plass. Stortinget bør beslutte ny struktur i løpet av vårsesjonen 2014, slik at nye politidistrikter er på plass 1. januar 2015. Forsinkelse vil medføre organisasjonstretthet og redusere muligheten for en vellykket prosess.
- 3.4 Antall tjenestesteder må ned også på nivå 2. Analysens anslag på 210 tjenestesteder er noe defensivt.
- 3.5 Det er et absolutt vilkår for en vellykket strukturendring at sentralisering på toppen medfører styrket og fleksibelt lokalt forankret politi over hele landet. Topp moderne IKT- verktøy og samband må til for å gjøre dette mulig.
- 3.6 Politidirektoratet må få fullmakt til å slå sammen politistasjoner og tjenestested. Denne fullmakten flyttes dermed to hakk ned; fra Kongen i statsråd til politidirektør. Politiet må i mindre grad detaljstyres
- 3.7 Politiets oppgaveportefølje må begrenses mer mot kjerneoppgavene. Hvordan den sivile rettspleie bør organiseres og i hvilken grad funksjonene bør overføres andre, må utredes grundig og raskt. Et alternativ for så vel forvaltningsoppgavene som den sivile rettspleie, er å samle funksjonene i egne enheter med separat lokalisering slik det er gjort for forvaltning i Vestfold politidistrikt.
- 3.8 Ny struktur må uansett på plass før det konkluderes når det gjelder oppgaveporteføljen.
- 3.9 Transporter- og fremstillinger etter første gangs fengsling bør snarest overføres Kriminalomsorgen eller annen egnet aktør.
- 3.10 Samtlige ansatte i politi- og lensmannsetaten må trekkes inn i prosessen og informeres fortløpende om arbeidets gang, milepæler og om hvilken betydning forslagene vil kunne få for deres egen arbeidssituasjon.

Med vennlig hilsen

Rune Bård Hansen